

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1917 kl. 12 m.

*Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 16
i anledning av herr Jeanssons i Kalmar motion nr 269
om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbättring av
fyrbelysningen vid Kalmarsunds djupränna.*

Närvarande: herrar von Sneidern, Winberg,* Widlund,* Johansson i Brånalt, Modig, Carlsson i Solberga,* Ericsson i Åtvidaberg, Larsson i Kroken, Osberg* och Höglund i Strömstad.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom andra kammaren väckt motion nr 269, som för förberedande behandling hänvisats till utskottet, har herr *Jeansson* i Kalmar hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda i vad mån fyrbelysningen vid Kalmarsunds djupränna lämpligen kunde förbättras till avhjälpande av förberörda olägenheter samt förelägga riksdagen de förslag, vartill denna utredning kunde giva anledning.

I fråga om motiveringen för denna hemställan hänvisar utskottet till motionen.

Över motionen har kungl. lotsstyrelsen avgivit infortrat utlåtande, vilket är härvid fogat såsom bilaga.

Utav lotsstyrelsens i ärendet avgivna utlåtande framgår, att frågan *Utskottet.* om fyrbelysningens vid Kalmarsund djupränna ordnande på ett tillfredsställande sätt sedan länge varit föremål för styrelsens uppmärksamhet. Enligt styrelsens uppgift är anledningen till att förslag till förbättrade

anordningar härutinnan ej framkommit från styrelsen att söka i det förhållande att styrelsen hittills icke kunnat utfinna någon anordning, som syntes styrelsen vara av beskaffenhet att kunna för rimlig kostnad på ett tillfredsställande sätt undanröja de med det nu tillämpade systemet för djuprännans fyrbelysning förknippade olägenheter.

I sitt ovannämnda utlåtande har lotsstyrelsen emellertid, med tillkännagivande att styrelsen till undersökning och beräkning förehått ett förut icke tillämpat uppslag — för vilket styrelsen närmare redogjort — rörande möjligheten av fyrrännans belysande medelst vid densamma kanter anbragta från botten uppförda fyrar, såsom sin åsikt uttalat att, för den händelse beslut kunde komma att fattas om utförande av i motionen avsedd förbättring av ifrågasatt fyrbelysning, detta borde ske genom anordnande av nio dylika fyrar.

Tillika har lotsstyrelsen uttalat, att då många synnerligen berättigade krav på förbättring och komplettering av säkerhetsanstalterna för sjöfarten vid andra delar av rikets kuster väntade på att bli tillgodosedda, anvisande av medel till den ifrågasatta förbättringen av fyrbelysningen i Kalmarsunds djupränna, syntes böra ske utan inkräktande på de medel, som årligen plägade anvisas till fullföljande av den arbetsplan, som enligt lotsstyrelsens underdåniga skrivelse den 12 oktober 1912 uppgjorts för en tioårsperiod.

Uti sitt vid innevarande riksdag i anledning av herr Thores motion nr 49 avgivna utlåtande, nr 15, har utskottet, såvitt anginge uti nämnda motion framställt önskemål rörande säkerhetsanordningarna för sjöfarten, anfört följande:

»Utskottet delar motionärens uppfattning om vikten av att anstalter för sjösäkerhetens bevarande och ökande väl tillgodoses. De nuvarande exceptionella ekonomiska förhållandena kunna och böra givetvis beaktas även vid nyanskaffningar för lotsverkets räkning. Men då befintligheten av nödiga säkerhetsanstalter för sjöfartens räkning är ett erkänt allmänt intresse, torde, sedan staten åtagit sig den ekonomiska risken och ansvaret för lotsverket, på staten ankomma att tillse, att nödiga säkerhetsåtgärder vidtagas utan den starka begränsning, som till äventyrs kan förorsakas av lotsverkets tillfälliga ekonomiska ställning eller av en gång under andra ekonomiska förutsättningar fastställda byggnadsplaner. Det tillkommer därför enligt utskottets uppfattning lotsstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag till säkerhetsanstalters vidtagande, som styrelsen finner nödiga, vilka förslag i vederbörlig ordning få bli föremål för statsmakternas prövning.»

Vad utskottet sålunda i berörda sammanhang anført, anser sig utskottet kunna åberopa jämväl beträffande herr Jeanssons förevarande hemställan.

Under sådana omständigheter, och då utskottet icke är i tillfälle att bedöma vare sig värdet av det av lotsstyrelsen framlagda förslaget till fyrbelysning, vilket enligt utskottets uppfattning lämnar utrymme för befogade anmärkningar, eller angelägenheten av anordnandet av en förbättrad dyrbar fyrbelysning i Kalmarsund framför de många synnerligen berättigade krav på förbättring och komplettering av säkerhetsanstalter för sjöfarten vid andra delar av rikets kuster, som enligt lotsstyrelsens utlåtande vänta på sitt utförande, anser utskottet lämpligt, att framförandet av den föreliggande frågan göres beroende av Kungl. Maj:ts prövning av det allmänna behovet av säkerhetsanstalter för sjöfarten utmed rikets kuster.

På grund härav får utskottet hemställa

att herr Jeanssons motion nr 269 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 maj 1917.

På utskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.

Bilaga.

Utlåtande av lotsstyrelsen.

Till Konungen.

Sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 9 sistlidna februari anbefallt lotsstyrelsen att inkomma med yttrande över en i riksdagens andra kammare väckt, till förberedande behandling hos nämnda kammares tillfälliga utskott nr 3 remitterad motion (nr 269) om skrivelse till Eders Kungl. Maj:t angående förbättring av fyrbelysningen vid Kalmarsunds djupränna, får lotsstyrelsen i underdånighet anföra följande.

Verkställd utredning beträffande isförhållandena i Kalmarsunds djupränna under de 10 senaste vinterperioder, för vilka fullständiga uppgifter föreligga, eller från och med hösten 1906 till och med våren 1916, har givit vid handen *dels* att under 5 vintrar 1909—10, 1910—11, 1912—13, 1913—14 och 1914—15, isens tjocklek uppgått till endast mellan 4 och 10 centimeter, vadan sjöfarten med något så när kraftiga ångfartyg kunnat pågå under hela vintern, *dels* att sjöfarten med ångfartyg varit stängd på grund av is under vintern 1906—07 i 51 dygn, 1907—08 i 40 dygn, 1908—09 i 44 dygn, 1911—12 i 49 dygn och 1915—16 i 8 dygn eller i medeltal under 10 vintrar 19,2 dygn per år, *dels* att rännan varit isbelagd under vintern 1906—07 i 56 dygn, 1907—08 i 84 dygn, 1908—09 i 110 dygn, 1909—10 i 13 dygn, 1910—11 i 44 dygn, 1911—12 i 70 dygn, 1912—13 i 37 dygn, 1913—14 i 28 dygn, 1914—15 i 77 dygn och 1915—16 i 115 dygn eller i medeltal 63,4 dygn årligen, *dels ock* att till djuprännans fyrbelysning avsedda lysbojar varit intagna eller släckta under 1906—07 i 91 dygn, 1907—08 i 98 dygn, 1908—09 i 97 dygn, 1909—10 i 85 dygn, 1910—11 i 94 dygn, 1911—12 i 77 dygn, 1912—13 i 50 dygn, 1913—14 i 71 dygn, 1914—15 i 78 dygn och 1915—16 i 113 dygn eller i medeltal 85,4 dygn årligen.

Under de tider, då sjöfart genom Kalmarsund varit för ångfartyg möjlig, har fyrbelysning med lysbojar ej kunnat äga rum vintern 1906—07 i 40 dygn, 1907—08 i 58 dygn, 1908—09 i 53 dygn, 1909—10 i 85 dygn, 1910—11 i 94 dygn, 1911—12 i 28 dygn, 1912—13 i 50 dygn, 1913—14 i 71 dygn, 1914—15 i 78 dygn och 1915—16 i 105 dygn, eller i medeltal 66,2 dygn årligen, under vilken tid alltså djuprännan, även om den omständigheten, att de flytande sjömärkena saknats eller varit otillförlitliga, härvidlag berett trafikanterna vissa svårigheter, kunnat passeras vid dager, varemot dess trafikerande nattetid varit, om ock ej fullständigt omöjligt, så dock i synnerligen hög grad försvärat. Givetvis är det för sjöfarten ett angeläget önskemål att till ledning vid passerandet av Kalmarsunds djupränna hava säkerhetsanstalter av den art, att de kunna fungera under hela den tid, som sjöfart på grund av isförhållanden är möjlig. Redan innan den nuvarande djuprännan genom Kalmarsund blev färdig för

trafik, var frågan om anordnande av fyrbelysning för nattnavigering i densamma föremål för ingående behandling inom lotsstyrelsen, varvid noggsamt beaktades de stora svårigheter, som kunde förutses bli en följd av isförhållandena och den i sundet ofta rådande svåra strömmen, vilken enligt uppgift av lotskaptenen och lotsar i Kalmar kan hava en hastighet av ända till 6 knop. De olika förslag till fyrbelysning, som därvid kommo till omprövning, voro, förutom det, som sedermera kom till utförande, d. v. s. belysning medelst lysbojar, dels att anordna två fyrar uppförda å Skäggenäslandet norr om djuprännan, vilka fyrar, hållna överens, skulle lämna ledning vid passerandet genom rännan, dels att i själva rännan uppföra tvänne fundament av betong och granit, å vilka skulle anbringas två fyrar på vardera av olika höjd och lysande en norr- och en söderöver, varigenom man, tagande åt samma håll lysande fyrar överens, skulle erhålla ledning vid genomfarten nattetid såväl norr om det norra fundamentet som söder om det södra, dels ock att vid rännans sidor i vattnet uppföra fundament, å vilka skulle anbringas fyrar, utvisande läget av rännans kanter.

Det förstnämnda förslaget är otillfredsställande av det skäl, att å Skäggenäslandet uppförda överensfyrar, på grund av det långa avståndet till desamma, cirka 17 kilometer från rännans södra ända, och djuprännans relativt ringa bredd (80 m.), ej skulle kunna giva pålitlig ledning, i allt fall icke i djuprännans södra hälft, varförutom man kan förutse att fyrarna, på grund av deras belägenhet långt norr om rännan, vid många tillfällen då mindre god sikt vore rådande, ej skulle komma att synas på erforderligt avstånd. Fyrbelysning av djuprännan genom att uppföra tvenne fyrar i själva rännan bliver dyrbar i utförandet och dessutom förenad med allvarsamma olägenheter och risker. Även om platser för dessa fyrar kunna väljas så, att någon avsevärd breddning av rännan, i och för passerandet förbi fyrarnas fundament, ej behöver ifrågakomma, vidlådes detta förslag dock av den olägenheten, att tillfredsställande ledning ej erhålles vid passerandet av den cirka 500 meter långa sträckan mellan de båda fundamenten, varjämte fartygen nödgas att upprepade gånger ändra kurs för att passera förbi fundamenten, vilka, för att i möjligaste mån kunna motstå trycket av isskjutning, måste givas relativt stora dimensioner. Fara skulle dessutom alltid föreligga för fundamentens kullstjälpande och raserande vid svår isskjutning, hvarvid ej allenast de dyrbara byggnaderna bleve förstörda utan även risk förefunnes för att trafiken genom djuprännan bleve för längre eller kortare tid avstängd genom de i densamma vid fundamentens förstörande utvräktade sten- och betongmassorna. Ovannämnda olägenheter och risker torde vara så stora, att detta förslag ej kan förordas till utförande. För den händelse rännans belysning skulle utföras genom anordnande av liknande fyrar anbringade vid rännans kanter, erfordras 9 st. fyrar, vadan anläggningskostnaden bliver synnerligen hög, med nu gällande priser säkerligen sammanlagt vida över en million kronor. Visserligen skulle den olägenhet, beträffande för fartygen oundvikliga kursförändringar, som ovan påpekats såsom vidlådande förslaget med två i rännans mitt anbringade fyrfundament, vara avhjälpd genom fyrarnas placering vid rännans kanter, men faran för och risken av fyrarnas raserande kvarstode i allt fall. Ehuru lotsstyrelsen vid avgivande av sitt den 14 februari 1900 till Eders Kungl. Maj:t lämnade förslag till fyrbelysning av Kalmarsunds djupränna

medelst lysbojar väl insåg, att denna belysning ej skulle kunna fungera under vintertid, ansåg sig styrelsen emellertid, av skäl som ovan påpekats, förhindrad att till utförande föreslå något av övriga vid sagda tidpunkt framkomna förslag till rännans belysning. Genom nådigt brev den 23 februari 1900 anvisades av Eders Kungl. Maj:t medel till rännans belysande medelst lysbojar.

Ehuru lotsstyrelsen haft sin uppmärksamhet fäst på de i Kalmarsund med fyrbelysningen medelst lysbojar förknippade olägenheter, har först sedan ärendet nu kommit till förnyad behandling i lotsstyrelsen, framkommit ett förut icke tillämpat uppslag, på grund varav vidare undersökningar och beräkningar blivit utförda och vars realiserande synes lotsstyrelsen möjliggöra att för rimlig kostnad belysa djuprännan medelst vid densamma kanter anbringade från botten uppbyggda fyrar. Till förebyggande av faran för att fyrfundamenten förstöras genom isskjutning eventuellt stjälpas ut i rännan och för längre tid stoppa trafiken, har man tänkt sig att de av betong uppförda fundamenten ej skulle byggas högre än till 2 meter under medelvattenytan, varigenom åstadkommes, att man med största sannolikhet torde kunna beräkna att desamma ej genom isskjutning skola kunna rubbas. Å fundamentet anbringas en dykdalblickande ställning av järn, uppbärande själva fyren, vilken ställning gives sådan form och sådana dimensioner, att den kan motstå isskjutning, som ej är alltför svår, varemot å andra sidan ställningen ej göres så stark, att den håller för så hård ispressning, att risk förefinnes för att hela fyrbyggnaden, häri inberäknat betongfundamentet, kullstjälpes. Skulle järnställningen emellertid skadas genom isskjutning, är dess konstruktion sådan, att den utan användning av dykare kan för relativt ringa kostnad repareras. Om ställningen mot förmodan slites loss från fundamentet och föres ut i rännan, kan den utan större svårighet och tidsutdräkt åter upptagas, vadan någon avsevärd stoppning av trafiken i rännan ej behöver förekomma. Här bifogad skiss torde giva någon föreställning om fyrbyggnadens konstruktion. Till belysande av djuprännan i hela dess sträckning torde erfordras 9 st. sådana fyrar, vilkas ungefärliga lägen närmare framgå av här bifogad karta. Visserligen torde den med farvattnet synnerligen bekante, särskilt härvidlag lotsverkets behöriga lotsar, kunna nattetid passera rännan även om den västra fyren vid Krongrundet och båda fyrarna vid Hufvudet ej komme till utförande, vadan med dessa fyrars uppförande möjligen skulle kunna tillsvidare anstå, men med hänsyn *dels* till eventuella fartygsmöten i närheten av dessa platser, *dels* till svårigheten för lotsen att under ogynnsamma isförhållanden kunna i tillräckligt god tid komma ombord i fartyg, som behöva hans hjälp, torde det dock böra livligt förordas att samtliga 9 st. fyrar i ett sammanhang uppföras. Kostnaden för dessa 9 st. fyrar är beräknad till sammanlagt 486,000 kronor. Skulle till en början endast 6 st. fyrar uppföras, beräknas kostnaden för dessa bliva sammanlagt 333,000 kronor, samt för 3 st. senare uppförda fyrar sammanlagt 171,000 kronor, eller inalles 504,000 kronor.

Den tid, som beräknas åtgå för hela arbetets fullbordande, är 2 à 3 år, beroende på den väderlek, som under byggnadstiden inträffar.

För den händelse 9 fyrar komma att anbringas vid rännans kanter kunna nu i Kalmarsunds djupränna placerade lysbojar indragas, varjämte den norr om rännan belägna s. k. Norra angöringsbojen likaledes torde bliva obehövlig.

Därest Kalmarsunds djupränna i en framtid skulle komma att göras bredare, måste åtminstone samtliga de enligt detta förslag vid rännans ena sida belägna fyrar borttagas och åter uppföras på annan plats.

I sammanhang med vad som ovan anförts får lotsstyrelsen i underdånighet såsom sin åsikt uttala, att, för den händelse beslut kan komma att fattas om utförande av i motionen avsedd förbättring av fyrbelysningen vid Kalmarsunds djupränna, därtill bör anvisas ett belopp av 486,000 kronor till anordnande av 9 st. vid rännans kanter uppbyggda fyrar, av vilken summa 286,000 kronor erfordras för det första byggnadsåret.

Då många synnerligen berättigade krav på förbättring och komplettering av säkerhetsanstalterna för sjöfarten vid andra delar av rikets kuster vänta på att bliva tillgodosedda, tillåter sig lotsstyrelsen i underdånighet uttala, att anvisande av medel till ovan ifrågasatta förbättring av fyrbelysningen i Kalmarsunds djupränna synes böra ske utan inkräktande på de medel, som årligen pläga anvisas till fullföljande av den arbetsplan, som enligt lotsstyrelsens underdåniga skrivelse den 12 oktober 1912 uppgjorts för en tioårsperiod.

Stockholm den 24 april 1917.

Underdånigst

VILHELM LINDER.

Knut Curman.

Axel Sjöberg.

Uno Grönvall.
Föredragande.

Axel Hillfors.
